

Zadanie 1. Przeczytaj fragment Ody do młodości Adama Mickiewicza.

Adam Mickiewicz

Oda do młodości

Bez serc, bez ducha, to szkieletów ludy;

Młodości! dodaj mi skrzydła!

Niech nad martwym wzleczę światem

W rajska dziedzinę ułudy:

Kędy zapał tworzy cudu,

Nowości potrząsa kwiatem

I obleka w nadziei złote malowidła.

Adam Mickiewicz, Oda do młodości, [w:] Oda w poezji polskiej. Antologia, Wrocław 2009.

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do przytoczonego fragmentu Ody do młodości Adama Mickiewicza. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1. Motyw lotu, wykorzystany we fragmencie, jest symbolem ludzkiego dążenia do pokonywania ograniczeń. P F
2. Wizja rajskiej przestrzeni, wykreowana we fragmencie, podkreśla kontrast między rzeczywistością a marzeniami. P F

Zadanie 2. Uzupełnij tabelę. Podaj tytuł utworu, z którego pochodzi fragment A, oraz tytuł utworu, z którego pochodzi fragment B.

Fragment

Tytuł

A

Tyran wstał – Herod! – Panie, cała Polska młoda

Wydana w ręce Heroda. [...]

Ach, Panie, już widzę krzyż – ach, jak długo, długo

Musi go nosić – Panie, zlituj się nad sługą.

Daj mu siły, bo w drodze upadnie i skona –

Krzyż ma długie na całą Europę ramiona,

Z trzech wyschłych ludów, jak z trzech twardych drzew ukuty. –

Już wleką; już mój Naród na tronie pokuty –

Rzekł: «Pragnę» – Rakus octem, Borus żółcią poi,

A matka Wolność u nóg zapłakana stoi.

B

Nie – myśli wielkiej trzeba z ziemi, lub z błękitu.

Spojrzałem ze skały szczytu,

Duch rycerza powstał z lodów...

Winkelried dzidy wrogów zebrał i w pierś włożył,

Ludy! Winkelried ożył!

Polska Winkelriedem narodów!

Poświęci się, choć padnie jak dawniej! jak nieraz!

Nieście mię, chmury! nieście, wiatry! nieście, ptacy!
Zadanie 12.2. (0–1)

Wyjaśnij, czym różni się rola przypisana Polsce we fragmencie A od roli przypisanej Polsce we fragmencie B.

.....
.....
.....

Zadanie 3. Przeczytaj fragment Dziadów cz. III Adama Mickiewicza.

SCENA II

IMPROWIZACJA

KONRAD

[...]

Najwyższy na niebiosach! – Ciebie tu szukałem,
Ja najwyższy z czujących na ziemnym padole.
Nie spotkałem Cię dotąd – żeś Ty jest, zgaduję;
Niech Cię spotkam i niechaj Twą wyższość uczuję –
Ja chcę władzy, daj mi ją lub wskaż do niej drogę; [...]
Ja chcę mieć władzę, jaką Ty posiadasz,
Ja chcę duszami władać, jak Ty nimi władasz. [...]
Milczysz – wszakżeś z Szatanem walczył osobiście?
Wyzywam Cię uroczyście.
Nie gardź mną, ja nie jeden, choć sam tu wzniesiony.
Jestem na ziemi sercem z wielkim ludem zbratan,
Mam ja za sobą wojska, i mocy, i trony;
Jeśli ja będę bluźnierca,
Ja wydam Tobie krwawszą bitwę niżli Szatan:
On walczył na rozumu, ja wyzwę na serca.
Jam cierpiał, kochał, w mękach i miłości wzrosłem;
Kiedyś mnie wydarł osobiste szczęście,
Na własnej piersi ja skrwawiłem pięście,
Przeciw Niebu ich nie wzniosłem. [...]
Teraz duszą jam w moją ojczyznę wcielony;
Ciałem połknąłem jej duszę,
Ja i ojczyzna to jedno.
Nazywam się Milijon – bo za milijony
Kocham i cierpię katusze.

Podaj dwa podobieństwa postawy Konrada, bohatera Dziadów cz. III Adama Mickiewicza, do postawy mitologicznego Prometeusza

Zadanie 4. Określ temat każdej ze scen i wyjaśnij, jaką funkcję pełnią w dramacie.

scena	temat	funkcja
Mała Improwizacja		
Wielka Improwizacja		
Widzenie ks. Piotra		
Sen Senatora		

Zadanie 5.

Wiktor Weintraub

Poeta i prorok. Rzecz o profetyzmie Mickiewicza.

Sceny widzeń sennych charakteryzują się swoistym nasyceniem lirycznym, dlatego właśnie, że traktują o tym, co doniosłe, że w nich dochodzi do głosu- jak mówi Więzień w Prologu- „Zycie duszy”.

Na podstawie wiedzy o epoce oraz podanego fragmentu uzasadnij, że sceny widzeń w IIIcz. „Dziadów” stanowią ważny element założeń programowych romantyzmu.

Zadanie 6.

Przeczytaj fragment utworu Adama Mickiewicza *Dziady cz. III*.

Adam Mickiewicz

Dziady cz. III

KONRAD

(z towarzyszeniem fletu)

Wznoszę się! lecę! tam, na szczyt opoki –

Już nad plemieniem człowieczem,

Między proroki.

Stąd ja przyszłość ci brudne obłoki

Rozcinam moją źrenicą jak mieczem;

Rękami jak wichrami mgły jej rozdieram –

Już widno – jasno – z góry na ludy spozieram –

Tam księga sybilińska przyszłych losów świata –

Tam, na dole!

Patrz, patrz, przyszłe wypadki i następne lata,
Jak drobne ptaki, gdy orła postrzegą,
Mnie, orła na niebie!

Uzasadnij, że bohater realizuje romantyczną koncepcję poety-wieszcza.

Chór aniołów w IV scenie *Dziadów cz. III* Adama Mickiewicza wypowiada słowa: *Pan maluczkiem objawia, czego wielkim odmawia*. Wymień dwóch bohaterów dramatu, których postawy może określać powyższa myśl. Uzasadnij swój wybór, odwołując się do treści utworu.

Zadanie 7.

Chór aniołów w IV scenie *Dziadów cz. III* Adama Mickiewicza wypowiada słowa: *Pan maluczkiem objawia, czego wielkim odmawia*. Wymień dwóch bohaterów dramatu, których postawy może określać powyższa myśl. Uzasadnij swój wybór, odwołując się do treści utworu.

Zadanie 8 (0–1)

Zapoznaj się z poniższym fragmentem *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza.
Adam Mickiewicz

Pan Tadeusz

*I ja tam z gośćmi byłem, miód i wino piłem,
A com widział i słyszał, w księgi umieściłem.*

Źródło: Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, Wrocław 1996.

W *Panu Tadeuszu* wykorzystane zostały różne gatunki literackie. Nazwij ten, który można zauważyć w powyższym fragmencie i uzasadnij swój sąd.

Zadanie 9

Przeczytaj fragment epopei Adama Mickiewicza *Pan Tadeusz*

Księga I

Śród takich pól przed laty, nad brzegiem ruczaju¹,

Na pagórku niewielkim, we brzozowym gaju,

Stał dwór szlachecki, z drzewa, lecz podmurowany;

Świeciły się z daleka pobielane ściany,

Tym bielsze, że odbite od ciemnej zieleni

Topoli, co go bronią od wiatrów jesieni.

Dóm² mieszkalny niewielki, lecz zewsząd chędogi³,

I stodołę miał wielką, i przy niej trzy stogi
Użątka⁴, co pod strzechą zmieścić się nie może;
Widać, że okolica obfita we zboże,
I widać z liczby kopic⁵, co wzdłuż i wszerz smugów⁶
Świecą gęsto jak gwiazdy, widać z liczby pługów
Orzących wczesnie łany ogromne ugoru⁷,
Czarnoziemne, zapewne należne do dworu,
Uprawne dobrze na kształt ogrodowych grządek:
Że w tym domu dostatek mieszka i porządek.
Brama na wciąż⁸ otwarta przechodniom ogłasza,
Że gościnna i wszystkich w gościnę zaprasza.

Adam Mickiewicz, Pan Tadeusz, Wrocław 2019.

¹ Ruczaj – tu: strumień.

² Dóm – dom.

³ Chędogi – daw. schludny.

⁴ Użątek – zebrane plony, ścięte zboże.

⁵ Kopica – daw. kopa siana lub zboża.

⁶ Smug – pole, łąka.

⁷ Ugór – pole nieuprawiane przez dłuższy czas.

⁸ Na wciąż – na oścież, szeroko.

Dokończ zdanie. Zaznacz odpowiedź wybraną spośród podanych, a następnie uzasadnij swój wybór.

Przytoczony fragment *Pana Tadeusza* odwołuje się do motywu

A) tyrtejskiego.

B) ikaryjskiego.

C) arkadyjskiego.

D) prometejskiego.

Zadanie 10. Przeczytaj fragment Pieśni V Jana Kochanowskiego oraz fragment wiersza Grób Agamemnona Juliusza Słowackiego.

Tekst 1.

Jan Kochanowski
Pieśń V (Księgi wtóre)

Wieczna sromota¹ i nienagrodzona
Szkoda², Polaku! Ziemia spustoszona
Podolska leży, a pohaniec³ sprosny⁴,
Nad Niestrem⁵ siedząc, dzieli łup żałosny⁶!

Niewierny⁷ Turczyn psy zapuścił swoje⁸,
Którzy zagnali piękne łanie⁹ twoje
Z dziećmi po społu a nie masz nadzieje,
By kiedy miały nawiedzić swe knieje.

Jedny¹⁰ za Dunaj Turkom zaprzędano,
Drugie do hordy dalekiej zagnano;
Córy szlacheckie (żał sie mocny Boże!)
Psom bisurmańskim¹¹ brzydkie ścielą łożę.

Zbójce (niestety), zbójce nas wojują,
Którzy ani miast, ani wsi budują;
Pod kotarzami¹² tylko w polach siedzą,
A nas nierządne, ach, nierządne, jedzą!

Tak odbieżałe stado¹³ więc drapają
Rozbójce wilcy, gdy po woli¹⁴ mają,
Że ani pasterz nad owcami chodzi,
Ani ostrożnych psów za sobą wodzi.

Jakiego serca Turkowi dodamy¹⁵,
Jeśli tak lekkim¹⁶ ludziom nie zdołamy?
Ledwieć nam i tak króla nie podawał¹⁷;
Kto sie przypatrzy, mała nie dostawa¹⁸.

Zetrzy sen z oczu, a czuj w czas o sobie¹⁹,

Cny Lachu²⁰! Kto wie, jemu czyli tobie
Szczęście chce służyć? A dokąd wyroku
Mars nie uczyni, nie ustępaj kroku!

A teraz k'temu obróć myśli swoje
Jakobyć²¹ szkody nieprzyjaciel twoje
Krwią swą nagroził i omył tę zmazę,
Której dziś niesiesz prze swej ziemi skazę.

Wsiadamy?²² Czy nas półmiski trzymają?
Biedne półmiski, czego te czekają?
To pan, i jadać na srebrze godniejszy,
Komu żelazny Mars będzie chętniejszy²³.

1 Sromota – hańba.

2 Nienagrodzona szkoda – niepowetowana strata.

3 Pohaniec – muzułmanin (Turek lub Tatar; poganin); określenie pogardliwe.

4 Sprośny – godny potępienia, potworny, okrutny.

5 Niestr – Dniestr.

6 Żaloszny – godny żalu.

7 Niewierny – niechrześcijanin.

8 Turczyn psy zapuścił swoje – Turek (sułtan turecki) wypuścił swoich poddanych – Tatarów.

9 Łanie – tu: piękne kobiety.

10 Jedny – jedne.

11 Bisurmański – mahometański.

12 Kotarz – szałas, namiot.

13 Odbieżałe stado – opuszczone stado.

14 Po woli – posłuszny komuś.

15 Dodać serca – dodać odwagi.

16 Lekki – podły, godny lekceważenia.

17 Ledwieć nam i tak króla nie podawa – aluzja do tureckich rad w sprawie wyboru króla.

18 Mała nie dostawa – mało brakuje.

19 Czuj w czas o sobie – czuwaj nad sobą, nad swoim bezpieczeństwem.

20 Lach – Polak.

21 Jakobyć – aby ci.

22 Wsiadamy? – z znaczeniu: czy już wsiadamy na konie?

23 Chętniejszy – życzliwszy.

Tekst 2.

Juliusz Słowacki

Grób Agamemnona

[16]

O! Polsko! póki ty duszę anielską
Będziesz więziła w czerepie¹ rubasznym,
Póty kat będzie rąbał twoje cielsko,
Póty nie będzie twój miecz zemsty strasznym,
Póty mieć będziesz hyjenę² na sobie

I grób – i oczy otworzone w grobie!

[17]

Zrzuć do ostatka te płachty ohydne,
Tę – Dejaniry³ palącą koszulę [...].

[19]

Polsko! lecz ciebie błyskotkami łudzą;
Pawiem narodów byłaś i papugą,
A teraz jesteś służebnicą cudzą. [...]

[20]

Przeklnij – lecz ciebie przepędzi ma dusza
Jak eumenida⁴ – przez węzowe różgi,
Boś ty jedyny syn Prometeusza:
Sęp ci wyjada nie serce – lecz mózgi.
Choć muzę moją w twojej krwi zaszargam,
Sięgnę do wnętrza twych trzew – i zatargam.

[21]

Szczęknij z boleści i przeklinaj syna,
Lecz wiedz – że ręka przekleństw wyciągnięta
Nade mną – zwinie się w łęk jak gadzina,
I z ramion ci się odkruszy zeschnięta,
I w proch ją czarne szatany rozchwycą;
Bo nie masz władzy przekląć – niewolnico!

1 Czerep – czaszka, głowa, tu: aluzja do stylu życia i zachowania polskiej szlachty.

2 Hyjena – hiena; tu: martwym ciałem ojczyzny poety żywią się zaborcy.

3 Dejanira – w mitologii greckiej żona Heraklesa, z zazdrości obdarzyła go zatrutą szatą, przez co doprowadziła do śmierci męża, dotąd niepokonanego przez nikogo.

4 Eumenidy (Erynie) – boginie zemsty.

Zadanie 10.1.

Pieśń V Jana Kochanowskiego oraz Grób Agamemnona Juliusza Słowackiego reprezentują – zgodnie z terminem podanym przez Ignacego Chrzanowskiego – lirykę gniewu, czyli takie utwory, które wyrażają oburzenie i potępienie. Czy przyczyna gniewu renesansowego poety jest taka sama jak powód gniewu poety romantycznego? Odpowiedź uzasadnij, odnosząc się do przytoczonych fragmentów obu utworów.

Zadanie 10.2.

Za pomocą których środków językowych Jan Kochanowski i Juliusz Słowacki wyrażają gniew w zacytowanych fragmentach utworów? Uzupełnij tabelę. Z

każdego utworu wypisz po jednym przykładzie takiego środka językowego i podaj jego nazwę. Nazwa środka językowego nie może się powtórzyć.

	Przykład z tekstu	Nazwa środka językowego
Tekst 1.		
Tekst 2.		